

JOGGYAKORLAT

A közjó a magánjogban.* A német egyetemi tanárok Budapesten tartott előadássorozata folyamán *Rosenstock-Hüssy* boroszlói tanár előadásában beszélt a közjó gondolatának jogi érvényesüléséről. *Dr. Meszlény Artur* a Pester Lloyd f. évi október hó 3-iki számában érdekes glosszákkal kísérte az előadást. További kiegészítésül álljon itt még néhány szempont.

A *salus rei publicae* nemcsak közjogi elv, de a magánjogi törvényhozás és bíraskodás végső alapelve is. Az egyesek érdeksurlódásai azért és akként rendeztetnek el, hogy végső eredményükben a közjó hatályos megvalósulását biztosítsák. Ily értelemben a közjó a jogi szabályozásnak nem tárgya, hanem célja. Ez a cél huzódik meg a magánjogi jogrend mint egész mögött, de él ez a cél az egyes magánjogi rendelkezésekben is. Ilyen rendelkezésként hivatkozott *Rosenstock-Hüssy Meszlény* cikkének tanúsága szerint a német kartellrendeletre, amely több szakaszában a közjót (*Gemeinwohl*) szinte jogalannyá emeli aban az értelemben, hogy a közjó szempontja a megítélés zsinórmértéke. Érdeemesnek tartjuk a magyar bírói gyakorlat egy-két döntését ideiktatni, annak illusztrálásául, hogy gyakorlatunk minden törvényes rendelkezés híjján is mily sokszor értékesíti a közjó gondolatát.

1. A város a közteret úgy kerítette be, hogy a szomszéd sarokház egy része a közlekedéstől elzárattott és a ház homlokzatának egy része megcsontkittatott. A Kuria — az alsófoku bíróságok elutasító ítéletének megváltoztatásával — kötelezte a várost a kerítés eltávolítására. Indok: a város a köztér felett a közérdek szempontjából köteles rendelkezni; ha közérdek nélkül cselekedett, a háztulajdonos a kártérítés lebontását követelheti. (4975—1908. M. D. III. k. 119. l.)

2. A közjó megóvása szempontjából bejegyezhetőnek mondotta a Kuria azt a tulajdonjogi korlátozást, hogy a város, mint tulajdonos, az ingatlan nyilvános kerti jellegét örökre köteles fenntartani. Ilyenmü korlátozás különben telekkönyvileg nem volna feljegyezhető — a közjó érdekében az elvet a döntés áttörte.

3. A Kuria Rp. V. 2818/1920. sz. határozatával a sz-i püspökség szerződésének egyoldalú felbontását jogosnak

* V. ö. *Dr. Sebestyén Samu*: A közjó érdekében. *Jogt Közlöny* 1928. évf. 16. szám.

mondotta, mert a szerződéssel elérni kívánt közcél más uton is (egy újabb parcellázási megállapodás útján) elérhető. (M.D. 1821. évf. 23. eset.) A határozat egyébként igen problematikus értékű, de mindenesetre a közjó szempontján alakul a döntés.

4. Városi köztisztviselési vállalkozónak a Kuria nem ismerte el azt a mindenki számára nyitvaálló jogát, hogy nem teljesítésre a maga teljesítését is megtagadja. A köztisztviselési munka folyamatosságának közérdeke ezen jog gyakorlását kizárja.

5. Érdekesen érvényesíti a közjó szempontját — mert a község *ellen* vonta le ennek következtetését — a P. VII. 2909/1928. sz. kuriai ítélet, mondván: a közellátás feladatának megvalósítását célzó, a közjó érdekét szolgáló, a törvényhatóság, vagy község nevében rendkívüli viszonyok között (1919. szept. első napjai) kötött ügylettől a felhívott szabály (1886:XXII. t.-c. 24. §.) által megkívánt kellékek hiánya miatt (törvényhatósági jóváhagyás) a joghatály meg nem tagadható. A közjó érdekében tehát egyenesen a törvényt teszi félre a Kuria — mindenesetre megszorító értelmezésnek deklarálva a törvény félretételét, hogy t. i. a törvény szabálya csak a községek életének rendes menetében előforduló ügyletekre vonatkozik, de rendkívüli helyzetben kötött ügyletre a szabály nem nyerhet alkalmazást.

6. Villamostelep szerződött a bányavállalattal. A szerződés szerint „ez a kötés át nem ruházható“. A villamostelep gazdát cserélt. Az alsó bíróságok az engedmény szerződési kizártságát elismerték. A Kuria P. IV. 1540/921. sz. határozatával (Magyar Jogi Szemle Hírlap Tára 1921. évf. 30. eset) — noha nagyon félénken — az engedményezést lehetőnek mondotta a szerződéses tilalom dacára. Nem fogadta el az alperes érvelését, hogy az átruházási tilalom a közérdekbe és a jó erkölcsökbe ütköznék és megint „értelmezéssel“ akként segített, hogy a felek nem akarták kizárni azt, hogy a vevő a teleppel együtt ne ruházhassa át a telep szénszükségletét biztosító köfळेlet. Formailag a Kuria fenntartotta a felek rendelkezését, de megszorító értelmezéssel valójában hatálytalanította — a közjó szempontjából helyesen.

7. Külföldi példák: Az angol jog szerint a külföldivel kötött háboru előtti szerződés megszüntethető, ha a közérdek így kívánja. Az osztrák Versicherungsordnung 36. §-a szerint a veszélynövekedés, amely „durch ein Gebot der Menschlichkeit veranlasst wird, kommt nicht in Betracht.“ Ugyanezen törvény 59. §-a szerint a káreset által okozott helyzetben — egvezően a mi kereskedelmi törvényünk 481. §. 2. bekezdésével változtatni nem sza-

bad — azonban (és ez a kivétel a K. T.-ből hiányzik) „sei denn... im öffentlichen Interesse gehoben ist“.

A sorozat szaporítható. És bizonyos, hogy a gyakorlat a jövőben egyre több esetben és szélesebb körben fog eltérni a pereat mundus oktalan és hamis álerkölcésétől.

B. S.

Személyiség értékcsökkenésének figyelembevétele kártérítésnél. A magyar magánjog az egyén testi épségében a szándékosan okozott kár címén csupán *tényleges kár* megítélését ismeri; vagyis azt az összeget rendeli megtéríteni, mely a sérült keresetének csökkenése által effektív előáll. Fájdalomdíjat, avagy annak pénzbeli egyenértékét, amennyivel az egyén személyisége értékében csökkent, a fennálló jog alapján bíróságunk nem ítél. Ez a helyzet sokszor igazságtalanságra vezet: Igy pl. egy esetben a 13 éves munkásfiu egyik karját többel levágta a gép, egész életére nyomorék maradt. Felnőtt korában kártérítésért perli a munkaadóját, a Dunagőzhajzási Társaságot. A bíróság a „*tényleges kárt*“ keresi, — bizonyítást rendel tehát abban az irányban, hogy a többi vele egy sorban dolgozó napszámosok mennyivel kapnak több bért. Megállapítást nyert, hogy a többi napszámosal azonos bért kapja. Igy az ítélet elutasító volt, csupán arra lett alperesi vállalat kötelezve, hogy élete végéig megtartsa felperest rendes napszámosi fizetéssel. Ezzel szemben hiába bizonyította felperes, hogy ugyanazon bányavállalatnál a vágárok és előmunkások két-háromszor annyit keresnek, ez figyelembe nem vétetett. Ezen az igazságérzetünket sértő eredmény akként állt elő, hogy a bíróság a félkar elvesztésével, a *személy egyéni értékében* beállott értékcsökkenés teljes figyelmenkívül hagyásával ítélte. Kiindult abból, hogy vannak épkaru emberek is, akik nem keresnek többet a felperesnél. De mi alapon helyezte a bíróság a legalsóbb munkási kategóriába felperest? Hiszen tán éppen csak a sérülés következménye, hogy nem került jobban fizetett beosztásba. Miután azonban az a kérdés, hogy vajjon mire vihette volna felperes, ha el nem szerencsétlenedik, *megoldhatatlannak látszik*, nem marad más hátra, mint a kártérítés mértékének megszabásánál más szempontot is figyelembe venni, mint a puszta *összehasonlítást* a sérült keresete és egy másik, önkényesen megállapított bérkategória között.

Jogérzetünk szerint maga a testi épség, az egészség és emberi élet tekintendő oly javaknak, melynek elvesztését anyagi áldozattal kell kiegyenlíteni. Igaz ugyan, hogy nehéz számokban megtalálni az ily legszemélyesebb javak egyenértékét, mert a pénz csak a csereforgalom tárgyát